

הלכתא כרבי שמעון דלית ביה מוקצה (ביצה ל:) - שיעור 635

I. מקור האיסור של מוקצה - עיין בשמירת שבת כהלכתה (כ - הערות ה-ז) דלרש"י (צ"ה 3: ד"ה לטעמו) הוא דאורייתא ודרשינן מפסוק והיה ביום הששי והכינו ועיין בתוספות (פירושין ל"ח: ד"ה אמר רבה) שהוא מדרבנן ועיין בפני יהושע (צ"ה 3:) דאין מוקצה דאורייתא אלא לענין אכילה וכתב הרמ"א (תק"ט - ז) והמ"ב (ל"ה) שמותר לטלטל מוקצה ביו"ט משום אוכל נפש מ"מ אסור לאכול או ליהנות מדבר המוקצה כגון להסיק במוקצה לאפות במקומו

II. טעם איסור מוקצה להראב"ד (שצט כ"ד - י"ג) היינו משום הוצאה וכ"כ הגמרא (שצט קכ"ד): וטלטול בגופו מותר דלאו משום הוצאה מן התורה אם מוציא בשינוי וקשה להראב"ד מאי טעמם דאסרו מוקצה ביו"ט וצריך לומר שהוא סבר כתוספות (שצט י"ג:) דשלא לצורך כלל אסרוה ביו"ט מן התורה ועיין בכלכלת שבת (דף ט) ובספר נחלת ישראל (תקל"ד) דלצורך מחר או לצורך נכרי או בהמה יש איסור תורה ושייך לגזור אטו הוצאה ועיין בחיי אדם (ס"ו - ה) אם כן מאי חילוק בין מוקצה מחמת גופו ובין מלאכתו לאיסור ואבאר ולהרמב"ם מוקצה אסור משום שביתה הניכרת ליושבת בטל או שלא היא טלטול בשבת כטלטול בחול

III. הכלל דהלכתא כרבי שמעון דאין מוקצה - עיין בערוך השלחן (ש"ס - ו - ט)

(א) **דמודה ר"ש** דבעלי חיים, וכן דגרוגרות וצמוקים שהניחן לייבש ודחאן בידיהם, ומוקצה דחסרון כיס, וכן דבר שמלאכתו לאיסור לטלטלו מחמה לצל, וכן דבר המסריח, וכן צרורות ועפר וכיוצא בו, וכן נר בשעה שדולק, וכן מוקצה מחמת מצוה דכל שמונה אלו הוי מוקצה דמודה רבי שמעון לרבי יהודה

(ב) **אמנם ר"ש חלק על רבי יהודה** דוקא באלו חמש - מוקצה מחמת מיאוס, מוקצה מחמת אוצר, דבר שמלאכתו לאיסור לצורך גופו ומקומו, ומוכן לאדם הוי מוכן לכלבים, ובמוקצה דבין השמשות כגון נר שדלק בין השמשות וכבה ובארבעה הראשונים הלכתא כרבי שמעון דאין מוקצה אמנם כנר שכבה פסקינן כר"י

IV. האם מודה רבי שמעון בציוורים אלו ואבאר

(א) **סמי רפואה** - אם הם מוקצה - עיין באג"מ (ה - כ"א - ה) אם הם בבית החולה מערב שבת אינם מוקצה כלל ואם הובאו בשבת הם מוקצה בכל אופן מ"מ מותר לחולה ליקחם בעת שצריך משמע מדבריו לאחרים אסור לטלטלם אם החולה עצמו יכול ליקחם ואם לאו מותר לאחרים ליתן אותם לחולה שאין בו סכנה או לקטן דצרכי קטן כחולה שאין בו סכנה דסמי רפואה דינו כעצים ואבנים וצריך יחוד מערב שבת והיחוד מועיל לכל ואם אין שם חולה אין יחוד מועיל (ד"ע)

(ב) **להשתמש במפיות שלחן יקרות** לתשמישים אחרים - עיין באג"מ (שס - חות ז) כיון שאין משתמשין אלא כשאיכא אורח חשוב מאד יש לאסור לשאר תשמישן משמע שדינו כחסרון כיס ודלא כהשו"ע הרב (ש"ח - ד) והערוה"ש (סס"ז) דמוקצה דחסרון כיס שייך רק בכלי שמלאכתו לאיסור ולא להיתר

(ג) **טלטול תבשילין הקפואין** לא חשיבי מוקצה ואם הקפיא כדי להשתמש בו אחר זמן הו"ל מוקצה דדחוי בידיהם ואינו ראוי (אג"מ ה - כ"ג - ל"ה) אמנם בשר חי הוי מוקצה (כ"ג - ט)

(ד) **כל הכפתורים** שאינם מחוברים להבגד הוי מוקצה ולא דמי לדין דלת דנתפרק מן הכלי דאית ליה איזה תשמיש (שס ב)

(ה) **כל בעלי חיים** הוי מוקצה אפילו צפורים קטנים שמצפצפין וקטנים משחקין עמהן (שס כ"ה) ועיין בעם התורה (תשל"ד - ה) וע"ע בשש"כ (כ"ז - ז')

(ו) **מכשירי חשמל** (כגון מזג אויר) אם פעולתם אינם מלאכת שבת אין להחשיבם כמלאכתו לאיסור מחמת שמקבלים כוחם ע"י דבר האסור כמו חשמל דדבר שמלאכתו לאיסור הוא דבר שעושים בו איסור ולא דבר שנעשה ע"י איסור ואם צריך שהמקום שעליו הולך האור יהיה

- חשוך נמי מקרי צורך מקומו (סימן כ"ג) מ"מ מנורת חשמל דינו כמלאכתו לאיסור שמא יטעו
- (ז) **ועוד כתב** (אות ל"ה) דאין לטלטל כלי שמלאכתו לאיסור כדי להסירו ממקום שאינו כבוד שבת שיהיה שם דלא חשיב כטלטול לצורך מקומו וזה גופא כבוד שבת שאינו מטלטל דבר שנאסר לנו בטלטול וע"ע בשו"ת מחזה אליהו דרק מחמה לצל הוא דאסור הא תיקון המקום בכלל צורך מקומו הוא ועיין בים יששכר על התוספתא ביצה שמתיר להוציא תפילין מהחדר או לכפות כלי שמלאכתו לאיסור על הנר כדי להתיר תשה"מ ואולי אם מקפיד מאד על הכלי שמלאכתו לאיסור שאין יכול להכניס האורחים להחדר יש מקום להתיר ועיין במחזה אליהו (מ"ו)
- (ח) **בגדים שהיו לחים** בערב שבת בביתו אם בשעת תליית הבגדים היו ראויין שבודאי לגמור היבוש בשבת הו"ל כגמרו בידי אדם ולא הו"ל מוקצה ואמנם אם שכח ולא תלם מוקצים הם (כ"ז - כ"ו) וגם אם שכחם במכונת ייבוש הם מוקצה
- (ט) **צעצועים המשמיעים קול** דינו ככלי שמלאכתו לאיסור ומותר לטלטלו לצורך גופו ומקומו אבל אם מיד כשנוגע בהן משמיעין קול אסורין בטלטול משום השמעת קול (כ"ז - ז)
- (י) **אסור לטלטל מכתבים שהגיעו בשבת** וכ"ש באיגרת שבתוך מעטפה וכ"ש באיגרת שמחוץ לתחום (כ"ח - ה) אבל להנוהגים כשיטת הפוסקים לקולא וקוראים איגרת שלום בשבת איגרותיהם לא הו"ל מוקצה (כ"ז - ה) אם אינם במעטפה ובתוך התחום מע"ש
- (יא) **אסור לטלטל בגופו** לצורך המוקצה אכן אם הוא דבר נחוץ מותר (כ"ז - ו) וטלטול ע"י אחורי ידיו לא ברור דחשיב כלאחר יד לענין זה אכן במפרקו חשיב כלאחר יד (כ"ז - ח)
- (יב) **משחקי ילדים** שאסור לגדולים לשחק בהם כגון דייס וקלפים משום עובדא דחול אינם מוקצים כיון דמיוחדים לקטנים (כ"ז - י)
- (יג) **משקפיים ומעות ע"ג בסיס** כיון דצריך הוא למשקפיים מיד הו"ל משקפיים כדבר חשוב לגבי המעות אפילו אם הם כמה אלפי דולר אכן אם יש לו עוד זוג משקפיים ולא צריך משקפיים אלו כעת חשיבי להו המעות כדבר החשוב (כ"ז - י"א)
- (יד) **בקבוק או קופסת שימורים הסגורים** אינם מוקצה כיון שיש פוסקים המתירים לפתוח הוי רק ספק מוקצה ומותר (כ"ז - כ"ד)
- (טו) **נייר חלק** אסור בטלטול דלא חשיב ליה כלי (כ"ז - כ"ג) ולכן מחברת לוס ליף שמשתמשים בו מחמת שבעת שירצה להדפיס מה שכתב יהיה לו קל להוציאן ולהעתיק משם לדפוס הוא כלי אחד ולא צריך לשולפן דפים חלקים (כ"ח - ה)
- (טז) **חזרת גלגל הנפל מכלי למקומו בשבת** - עיין באג"מ (ה - כ"ז - י"ח) דאסור להחזיר גלגל זה שמא יתקע (ע"ג - ו) אע"פ שאין מהודק ע"י ברגים כיון שיש לחשוש שמא יהיה רפוי ויבוא להדקו ולפי זה כיון שאסור משום שמא יתקע יהיה הגלגל אסור בטלטול ויש מזה ראייה דדעת רב משה שדוקא כירה וספסל אסור משום גזירת כלים ולכן האיסור משום מטה של פרוקים ולא משום כירה וגם אין צריך דבר שיש בו ברגים
- (יז) **וינישען בליינדס שנפל** מאיזה חלון בשבת שליכא טירחא גדולה וגם נזדמן זה בשבת מותר לתלותו אם אינו מחובר להבית דאינו מוקצה (אג"מ ה - כ"ח - ו) וזה על פי הרמ"א (ש"י - ה) שכתב דמותר לתלות וילון בשבת וע"ע בחזון איש (נ"ז - סק"ג) שכתב שחשוב חיבור להבית משום שקבוע שם לזמן ערוך ולכן אם נפל נעשה מוקצה
- (יח) **ש'ג אסור בטלטול דהוי מוקצה** (אג"מ ה - כ"ז - ל"ז) כיון דאין הדרך להשתמש עם השלג וגם אין השלג נחשב מאכל בהמה ולא מיבעיא שלג שנפל בשבת דהו"ל נולד אלא אפילו אם נפל לפני השבת מ"מ מוקצה הוי וע"ע בשש"כ (ט"ז - ק"י) דאינו נולד ואינו מוקצה וכ"כ הגרי"ש אלישיב אבל אסור לעשות כדור שלג וכדומה משום בונה מרא שחופרין בו הו"ל כלי שמלאכתו לאיסור ולכן להסיר השלג בהמרא הוי לצורך גופו וגם לצורך מקומו אפילו אם השלג מוקצה מחמת גופו יש להתיר משום טילטול מן הצד ויש עוד טעמים להתיר ואבאר